

کد خبر : 460994

سرویس : علمی، فرهنگی

تاریخ مخابره : ۱۳۹۷/۶/۳۱ - ۱۹:۳۵

منبر چهل سالگی انقلاب (۴)؛

آیا انقلاب اسلامی دستاورد اقتصادی هم داشته است؟

حوزه/ در زمینه «گازرسانی»، تا قبل از انقلاب اسلامی، فقط ۵ شهر از لوله‌کشی گاز بهره‌مند بودند که این شهرها نیز عمدتاً در مسیر خط لوله سراسری قرار داشتند؛ حال آن‌که تنها در فاصله سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۷۹ به اندازه ۶۲ برابر کل دوران گذشته، انشعاب گاز طبیعی نصب شد.

به گزارش خبرگزاری «حوزه»، معاونت فرهنگی و تبلیغی دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، در قالب کتاب «ره توشه راهیان نور» ویژه ماه محرم الحرام، به ارائه مباحث متنوع پیرامون 40 سالگی انقلاب پرداخته که در شماره های گوناگون تقدیم حضور علاقه مندان می‌گردد.

دستاوردهای اقتصادی انقلاب اسلامی

مقدمه

در این نوشتار به برخی دستاوردهای اقتصادی انقلاب اشاره می‌شود. البته بیان بعضی دستاوردهای اقتصادی، به معنای بیان همه دستاوردهای اقتصادی نیست.

گفتنی است که هر انقلابی با اهداف و آرمان خود شکل می‌گیرد و به سمت اهداف خود حرکت می‌کند، اما گاهی موانع و مشکلات، مانع تحقق آن اهداف می‌شود؛ با این تفاوت که برخی از انقلاب‌ها به دلیل چپستی، عظمت و اهداف، با موانع جدی‌تری روبه‌رو می‌شوند. انقلاب اسلامی به دلیل استقلال‌طلبی، استکبارستیزی و حاکمیت دین، از جمله انقلاب‌هایی است که با موانع و مشکلات جدی روبه‌رو است؛ زیرا استکبار چنین انقلابی را برنمی‌تابد. نتیجه این موانع سبب می‌شود که انقلاب به برخی اهداف خود نرسد و یا حرکت آن کند شود. چنان‌که طی سال‌ها دشمنان، با اجرای صدها توطئه خرد و کلان از جمله تحمیل جنگ هشت‌ساله، بلوکه کردن دارایی‌ها، تحریم، بمب‌گذاری و تخریب زیرساخت‌های اقتصادی و مراکز صنعتی، و شبیخون فرهنگی، در صدد توقف و یا کند کردن حرکت انقلاب بوده‌اند. رهبر معظم انقلاب فرمود: «اگر دشمن توطئه نمی‌کرد، اگر دشمن به رهبری استکبار جهانی و در رأسش امریکای پلید و خبیث، علیه این مملکت فعالیت نمی‌کرد، خیلی از این کارها انجام شده بود».^[1]

حایگاه اقتصاد ایران در جهان

تاریخ ملت‌های استقلال‌یافته، از این واقعیت، حکایت دارد که پیوند تنگاتنگی بین استقلال و آزادی وجود دارد. ملتی که به حقوق و آزادی‌های خود دست یافته، بی‌تردید می‌تواند استقلال

همه‌جانبه از جمله استقلال اقتصادی کشور خود را پاس بدارد؛ زیرا دفاع از دستاوردهای ملی، سبب می‌شود تا دشمن گستاخی رویارویی نداشته باشد. امام خمینی، از استقلال به عنوان عاملی حیاتی یاد می‌کند: «ما برای حیات زیر سلطه غیر، ارزش قائل نیستیم. ما ارزش حیات را به آزادی و استقلال میدانیم. دستورات مذهبی ما، که مترقی‌ترین دستورات است، راه ما را معین فرموده است. ما با آن دستورات و تحت رهبری بزرگ مرد دنیا، محمد9 با تمام قدرت‌هایی که بخواهند تجاوز کنند به مملکت ما، مبارزه خواهیم کرد...»^[2].

یکی از شاخصه‌های استقلال و پیشرفت اقتصادی، قرارگرفتن یک کشور در رتبه‌بندی جهانی است. داده‌های آماری نشان می‌دهد که ایران قبل از انقلاب، در عرصه تولید علم، فاقد جایگاه جهانی بوده و تولیدات صنعتی و تکنولوژی آن نیز بسیار محدود و عمدتاً در حد مونتاژ خلاصه شده بود. اما جدیدترین آمار منتشر شده از سوی صندوق بین‌المللی پول نشان می‌دهد که ایران در سال ۲۰۱۷ توانسته جایگاه خود را در میان ۱۹۳ به عنوان هجدهمین اقتصاد بزرگ دنیا حفظ کند. به گزارش تجارت‌نیوز، تولید ناخالص داخلی ایران بر اساس شاخص قدرت خرید در سال ۲۰۱۷ به ۱۶۳۰ میلیارد دلار رسیده است. این رقم نسبت به سال قبل از آن، ۸۱ میلیارد دلار افزایش داشته است. این گزارش پیش‌بینی کرده است که تولید ناخالص داخلی ایران در سال ۲۰۱۸ نیز با رشد ۹۴ میلیارد دلاری نسبت به سال ۲۰۱۷ مواجه شود و به ۱۷۲۴ میلیارد دلار برسد.^[3]

۱. فقرزدایی

یکی از سیاست‌های جمهوری اسلامی فقرزدایی است؛ از این رو، فقرزدایی در جامعه با دو محور نظریه‌سازی و عملیاتی مطرح شده است.

الف) توصیه به حمایت از پابرهنگان

یکی از دغدغه‌های جدی امام راحل شعار حمایت از پابرهنگان بود. اما متأسفانه - به دلیل موانع، مانند جنگ و یا سوءمدیریت، برخی از اهداف امام محقق نشد. امام راحل فرمود: «خدا نیاورد آن روزی را که سیاست ما و سیاست مسئولین کشور ما پشت کردن به دفاع از محرومین و رو آوردن به حمایت از سرمایه‌دارها گردد و اغنیا و ثروتمندان از اعتبار و عنایت بیشتری برخوردار بشوند! معاذالله که این با سیره و روش انبیا و امیرالمؤمنین و ائمه معصوم: سازگار نیست؛ و از این افتخارات و برکات کشور و انقلاب ماست که به حمایت از پابرهنگان برخاسته است و شعار دفاع از حقوق مستضعفان را زنده کرده است».^[4]

«مسئولین محترم کشور ایران علی‌رغم محاصرات شدید اقتصادی و کمبود درآمدها، تمامی کوشش و تلاش خود را صرف فقرزدایی جامعه کرده‌اند و همه آرمان و آرزوی ملت و دولت و مسئولین کشور ما است که روزی فقر و تهیدستی از جامعه ما رخت بریندد و مردم عزیز و صبور و غیرتمند کشور از رفاه در زندگی مادی و معنوی برخوردار باشند».^[5]

در اصل 29 قانون اساسی آمده است: برخورداری از تأمین اجتماعی از نظر بازنشستگی، بی‌کاری، پیری، از کارافتادگی، بی‌سرپرستی، در راه ماندگی، حوادث و سوانح، نیاز به خدمات بهداشتی و درمانی و مراقبت‌های پزشکی به صورت بیمه و غیره، حقی است همگانی. دولت موظف است طبق قوانین از محل درآمدهای حاصل از مشارکت مردم، خدمات و حمایت‌های مالی فوق را برای یک یک افراد کشور تأمین کند.

ب) فقرزدایی عملیاتی

در زمان پهلوی، در بسیاری از روستاها توسعه و پیشرفت امکانات رفاهی صورت نگرفته بود. «پس از پیروزی انقلاب اسلامی و تأکیدات حضرت امام خمینی؛ مبنی بر بسیج امکانات مادی و معنوی برای عمران و آبادانی روستاها، مسئولان نظام در صدد زدودن فقر و محرومیت از چهره

روستاهای کشور برآمدند». از این رو، می‌توان بارزترین اقدامات اجتماعی انقلاب اسلامی فراهم کردن امکانات رفاهی و محرومیت‌زدایی به منظور برقراری آسایش و عدالت اجتماعی در جامعه دانست.

- تشکیل کمیته امام

نمونه‌ای از فقرزدایی، تشکیل کمیته امداد امام خمینی؛ پس از انقلاب اسلامی در 14 اسفند 1357 است. هدف اصلی کمیته امداد امام؛ اشتغال‌زایی برای محرومان و رفع مشکلات اساسی آنهاست؛ همچنین ارتقای آموزش‌های علمی، فرهنگی و اجتماعی افراد تحت پوشش و ایجاد تسهیلات در امر ازدواج و تحکیم خانواده، از جمله فعالیت‌های کمیته امداد امام است. تلاش مسئولان کمیته امداد امام؛ بیشتر متمرکز بر افراد روستایی و عشایر است. طرح شهید رجایی از جمله طرح‌های موفق این کمیته است که به منظور کمک به افراد سالمند، پی‌ریزی شده است. کمیته امداد امام؛ با در اختیار گذاشتن سرمایه اولیه به صورت وام یا سایر کمک‌های مالی به افراد بی‌بضاعت یا بیکار، زمینه اشتغال آنها را فراهم می‌کند و نیروی کار مثبت آنها را در کارگاه‌های تولیدی نظیر صنایع دستی، دامداری و کشاورزی به کار می‌گیرد.^[6]

رئیس کمیته امداد امام خمینی؛ از افزایش ۱۴/۵ درصد پرداختی مستمری بگیران و تخصیص اعتبارات ۱۴۰۰ میلیارد تومانی برای اشتغال مددجویان در سال ۹۷ خبر داد.

- فعالیت‌های جهاد سازندگی

قابل ذکر است که جهاد سازندگی تاکنون خدمات شایانی در زمینه‌های مختلف از جمله راه‌سازی و کشاورزی را در مسیر محرومیت‌زدایی انجام داده است. از این رو، در شاخه‌های مختلف دینی و ... در موقعیت‌های خود به خدماتی دست یازید که کمتر در کشور ایران و منطقه خاورمیانه دیده شده بود. تجربه‌ای که پیش از خود، نمونه تاریخی نداشت؛ «باعث افتخار می‌باشد که به دلیل فعالیت‌های گسترده برای برخوردار نمودن مناطق محروم روستایی از ارتباطات مخابراتی، ایران، از سوی یونسکو لوح تقدیر دریافت کرده است».^[7] سازمان بهداشت جهانی در گزارشی در مورد ایران نوشته است: «در دو دهه گذشته با کمک نظام یارانه‌ای، میزان فقر به شکل قابل‌توجهی کاهش پیدا کرده است».^[8]

قبل از انقلاب، حقوق و امتیازاتی که مالکان و زمین‌داران از آنها برخوردار بودند، صرفاً مختص به آنها بود و رعیت و یا توده‌های مردم نیز تصور نمی‌کردند که روزگاری دیوار و حائل میان آنها با طبقات بالا برچیده شود. در سایه وقوع انقلاب اسلامی، این حائل به طور جدی برداشته شد؛ همه افراد جامعه از منزلت برابر برخوردار شدند و بلکه مستضعفان بیشتر مورد احترام و توجه قرار گرفتند و دیگر از نظام امتیازهای انحصاری خبری نبود.^[9] همچنین استراتژی رژیم شاه، سرازیر کردن ثروت نفتی به سوی نخبگان وابسته به دربار بود که بعدها کارخانه‌ها، شرکت‌ها و واحدهای کشت و صنعت متعددی را تأسیس کردند. ثروت به لحاظ نظری به صورت قطره‌ای به پایین جریان می‌یافت، اما در عمل در ایران همانند بسیاری از دیگر کشورها، همچنان به بالا چسبیده بود و مسیرش به رده‌های پایین‌تر نردبان اجتماعی روز به روز کمتر می‌شد. ثروت، همانند یخ در آب گرم، در فرایند دست به دست شدن، ذوب می‌شد و نتیجه آن نیز چندان تعجب‌آور نبود. در دهه 1330/1950، ایران یکی از مشکل‌دارترین کشورهای جهان سوم به لحاظ توزیع نابرابر درآمدها بود. بنا بر گزارش سازمان بین‌المللی کار در دهه 1350/1970، ایران به یکی از بدترین کشورهای جهان تبدیل شد.^[10]

2. وضع معیشتی مردم

یکی از عرصه‌های مهم اقتصادی، تأمین رفاه و معیشت مردم است. داده‌های تاریخی نشان می‌دهد که قبل از انقلاب، وضع توده مردم به‌ویژه دهقانان ایران رضایتبخش نبود. به اعتقاد

بسیاری از ناظران در اواخر سلطنت رضاشاه این وضع بدتر شد؛ رژیم غذایی در یک خانواده معمولی دهقانی به شرح زیر بود:

«صبحانه: نان و چای؛

ناهار: نان و ماست؛

شام: نان و ماست و چای».

کدی [تاریخدان آمریکایی] نتیجه می‌گیرد: «دهقان غالباً گرسنگی می‌کشید؛^[11] همچنین متخصصان و کارمندان ایرانی نهایتاً در سال 1348 هزار تومان حقوق می‌گرفتند و بعضی از مستشاران و متخصصان خارجی، چیزی در حدود شش، هفت هزار تومان حقوق می‌گرفتند».

^[12] حال این‌که آمارها گویای آن است که به غیر برخی اقشار جامعه، اکثر مردم به خصوص صاحبان مشاغل آزاد، از وضعیت معیشتی مناسب‌تری نسبت به قبل از انقلاب برخوردار می‌باشند. اما به دلایل متعددی همچون تغییر الگوی زندگی (مانند الگوی مسکن، خوراک) و به تبع آن، افزایش سطح انتظار آنها از زندگی، ابراز نارضایتی و احساس محرومیت در آنان افزایش یافته است. به عنوان مثال امروزه الگوی مسکن عموم مردم نسبت به قبل از انقلاب و سال‌های اول انقلاب تغییر یافته است، مثلاً در گذشته اگر عروس یا دامادی به خانواده اضافه می‌شد، در یکی از اتاق‌های خانواده بسته جای می‌گرفت؛ اما اکنون عموماً زوج‌های جوان به زندگی در مسکن مستقل روی می‌آورند. در خصوص الگوی خوراک نیز شاهد تغییرات اساسی در جامعه خودمان در سال‌های اخیر هستیم. در حدود 30 سال پیش، قوت غالب خانواده‌های ایرانی نان بود و برنج غذای اعیانی محسوب می‌شد، در حالی که امروز الگوی خوراک اکثریت جامعه تغییر یافته و عموماً برنج در غذای روزانه آنان جایگاه خاصی پیدا کرده است. آمارهای جهانی نیز گویای بهتر شدن وضعیت رفاه مردم در سال‌های پس از انقلاب است. با در نظر گرفتن ضریب افزایش نیازهای نوظهور جامعه در بخش اقتصادی، دریافت خدمات و... این واقعیت به اثبات می‌رسد که در چهار دهه اخیر، قدرت خرید مردم نیز به میزان قابل‌توجهی تقویت شده است. گزارش‌های بانک جهانی از اقتصاد ایران، حاکی از بهبود وضع معیشتی مردم ایران بعد از انقلاب است.^[13] آقای اسدالله عسگراولادی - که شرایط قبل از پیروزی انقلاب را درک کرده است، در جواب این سوال: وضعیت معیشت در قبل از پیروزی انقلاب چگونه بود؟ گفت: «وضعیت معیشت در زمان شاه در مقایسه با وضعیت فعلی، خیلی بدتر بود. من خودم در آن زمان جوان بودم، وقتی خواستم یک دوچرخه بخرم که قیمت آن ۱۵۰ تومان بود، پول نداشتم به همین منظور از چند نفر پول قرض گرفتم تا با خریداری آن از محل خانه به محل کارم برسم».

^[14] البته طرح این موضوع، انکار موضوع گرانی و ضرورت کنترل هر چه بیشتر آن نیست.

3. افزایش زیرساخت‌های خدماتی

الف) راه‌های اصلی و فرعی

در سال 1357 مجموع راه‌های اصلی و فرعی کشور، حدود 36 هزار کیلومتر بود؛ حال آن‌که در پایان سال 1385 مجموع راه‌های اصلی و فرعی کشور، حدود 198/007/1 کیلومتر بوده است. در شبکه ریلی کشور نیز در حال حاضر 6100 کیلومتر شبکه اصلی و بیش از 2000 کیلومتر شبکه فرعی راه آهن وجود دارد و در واقع، سالانه 600 کیلومتر راه آهن احداث شده است.

ب) گازرسانی

در زمینه «گازرسانی»، تا قبل از انقلاب اسلامی، فقط 5 شهر از لوله‌کشی گاز بهره‌مند بودند که این شهرها نیز عمدتاً در مسیر خط لوله سراسری قرار داشتند؛ حال آن‌که تنها در فاصله سال‌های 1357 تا 1379 به اندازه 62 برابر کل دوران گذشته، انشعاب گاز طبیعی نصب شد.^[15]

هم‌اکنون، نه‌تنها بیشتر مناطق شهری کشور از این نعمت بهره‌مندند، بلکه مناطق روستایی نیز از این موهبت خدادادی استفاده می‌کنند و تعداد 50 هزار انشعاب آن روزها، به حدود 5/13 میلیون انشعاب رسیده و بیش از 10 هزار روستا از نعمت گاز بهره‌مند شده‌اند.^[16]

(ج) میزان «آب» تولیدی کشور

میزان «آب» تولیدی کشور در طول حاکمیت رژیم پهلوی تا سال 1357، به 5/1 میلیارد مترمکعب رسید؛ در حالی که این مقدار در طول دو دههٔ جمهوری اسلامی، یعنی تا سال 1375، به 8/3 میلیارد مترمکعب رسید. طول شبکهٔ آب کشور در سال 1357، به میزان 5/24 هزار کیلومتر بود؛ اما در سال 1394 در کل کشور 450 هزار کیلومتر شبکهٔ آب‌رسانی شهری و روستایی وجود داشته است. تعداد شهرهای تحت پوشش آب شهری، از ۴۵ شهر به 1113 شهر در حال حاضر افزایش یافته است. آب‌رسانی به روستاها، از ۱۲۰۰۰ روستا در سال ۱۳۵۷، به ۳۳۲۹۷ روستا در سال 1391 رسیده است.^[17]

(د) برق‌رسانی

پیش از پیروزی انقلاب اسلامی و در اوج فعالیت‌های رژیم طاغوت، تنها 1/3 میلیون مشترک برق - اعم از خانگی، عمومی، صنعتی و کشاورزی - وجود داشت؛ این در حالی است که این رقم تا سال 1392 از مرز 29 میلیون نفر گذشته و هم‌اکنون حتی تمام روستاهای کشور از نعمت برق برخوردارند.^[18]

(ه) سدسازی

یکی از اهرم‌های پیشرفت اقتصادی همراه با عوامل مهمی چون افزایش جمعیت و به تبع آن تأمین آب شرب، احداث سدهای مخزنی است. پس از پیروزی انقلاب اسلامی به دلیل افزایش جمعیت و مشکلات تأمین آب شرب و کشاورزی، ساخت سدهای بزرگ، در اولویت قرار گرفت. هم‌اکنون جمهوری اسلامی ایران با خودکفایی در صنعت سدسازی و دستیابی به فناوری‌های نوین در این امر، به یک شاخص مهم و اساسی دست پیدا کرده و تمامی مراحل مطالعه، طراحی، نظارت، ساخت، مدیریت و بهره‌برداری از سدهای مخزنی، به دست توانای مهندسان کشور صورت می‌گیرد. در حال حاضر، کشور ایران سومین کشور برتر سدسازی در دنیا می‌باشد که قابلیت امکان اجرای طرح‌های بزرگ سدسازی و صدور خدمات مهندسی سدسازی به سایر کشورها را دارد؛ از جمله، ایران در پنج کشور آفریقای و آسیایی در حال اجرای سدهای بزرگ است. مقایسهٔ آمار مربوط به ساخت سدهای بزرگ در ایران قبل و بعد از انقلاب اسلامی بسیار جالب است. تا قبل از انقلاب، 19 سد مخزنی با حجم مخزن 13 میلیارد مترمکعب (معادل 25 درصد) و ظرفیت آب قابل‌تنظیم سالانه 14 میلیارد مترمکعب در کشور بهره‌برداری می‌شد که این میزان پس از انقلاب و تا بهمن ماه سال 1395، به تعداد 165 سد مخزنی با حجم کل حدود 51 (معادل 75 درصد) و ظرفیت آب قابل‌تنظیم 37 میلیارد مترمکعب افزایش یافته است.

همچنین تعداد 150 و 124 سد در کشور به ترتیب در مراحل مختلف مطالعاتی و اجرایی قرار دارد که ظرفیت احجام مخازن آن‌ها به ترتیب 23.7 و 21.6 میلیارد مترمکعب است.^[19]

4. توسعهٔ صنعتی

یکی از مصادیق مهم پیشرفت اقتصادی، استقلال صنعتی است؛ یعنی این‌که یک کشور، خود تولیدکننده و در عرصه‌های مختلف صنعتی و اقتصادی خودکفا باشد. متأسفانه ایران قبل از انقلاب، در حالی که صادرات بیش از 5/5 میلیون بشکه نفت داشت و درآمد هنگفتی از این محل تأمین میشد، باز وابسته به خارج بود. و بخش زیادی از صنایع کشور نیز از خارج تأمین می‌شد. سران رژیم پهلوی انگیزه چندانی برای سرمایه‌گذاری روی صنعت و کشاورزی

نداشتند و بیشتر به دنبال واردات کالاهای خارجی بودند. در بخش‌هایی هم که سرمایه‌گذاری محدودی بر روی صنایع صورت می‌پذیرفت عمدتاً صنایع مونتاژ بود.^[20]

همچنین در این مورد می‌توان به خبر (روزنامه رستاخیز) تیرماه 1357 اشاره کرد: «متأسفانه در وضع کنونی باید مرغ را با قیمت گزاف برای تولید تخم مرغ جوجه‌کشی از خارج وارد کنیم. مرغ مادر گوشتی را در شرایط کنونی نمی‌توانیم در ایران تولید کنیم. برای تغذیه این مرغ‌ها هفتاد درصد غذای طیور را باید از خارج از کشور وارد کنیم. البته با این همه وارد کردن‌ها برای اداره این صنعت تکنولوژی لازم و نیروی انسانی نداریم. یعنی طبق استاندارد معمولاً، برای هر 2000 واحد دامی به یک دامپزشک نیازمندیم، ولی در ایران متأسفانه برای هر 43,196 واحد دامی، یک دامپزشک وجود دارد». این خبر نمونه‌ای از وابستگی تکنولوژیکی به تولید خارجی است.^[21] این در حالی است که جمهور اسلامی ایران در عرصه‌های مهم صنعتی خودکفاء و در موارد محدود به مونتاژ می‌پردازد.

این در حالی است که امروزه ایران در عرصه‌هایی مهم صنعتی خود کفاء و رشد صنعت در کشور به قدری سریع و پرشتاب بود که علاوه بر احداث شهرک‌های صنعتی متعدد در حاشیه شهرهای کشور، ساخت مجموعه‌ها تولیدی در روستاهای نیز به یک برنامه مستمر تبدیل شده است، علاوه بر افزایش تعداد کارخانجات باید به محصولات متنوعی که در این مجموعه‌ها تولید و در بسیاری از موارد به خارج از کشور صادر می‌شود هم اشاره نمود.

ساخت هواپیما و بالگرد سبک و نیمه سنگین (شخصی و عمومی) و همچنین ساخت کشتی و تولید انواع قایق که برای اولین بار در تاریخ کشور رخ داده است، افزایش تولید سیمان از 3/6 میلیون تن به حدود 80 میلیون تن، افزایش تولیدات معدنی از 20 میلیون تن به 220 میلیون تن، افزایش و توسعه تولید و صادرات خودرو با انواع خودروهای سبک و سنگین، افزایش و توسعه انواع کارخانجات لوازم خانگی و صنعتی و ده‌ها مورد مشابه، از دیگر افتخارات صنعتی کشور به شمار می‌روند.

افزایش و توسعه پالایشگاه‌ها و مراکز پتروشیمی و ساخت بیش از 40 کارخانه بزرگ نفت و گاز و پتروشیمی در سه دهه گذشته، بخش دیگری از اقدامات زیر بنایی انقلاب اسلامی است که در مجموع باعث شده تا میزان خودکفایی کشور در صنعت نفت از 4% به 80% ارتقاء یافته و تولیدات پتروشیمی نیز از 4 میلیون تن در سال 57 به 38 میلیون تن در بعد از انقلاب برسد.

الف) تولید ناخالص ملی

برای تحلیل وضعیت اقتصادی یک کشور، توجه به شاخص‌های اصلی رشد و توسعه اقتصادی، امری ضروری است. «تولید ناخالص ملی»، یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی هر کشور می‌باشد که بیانگر اندازه اقتصاد و قدرت تولید آن است. طبق آمار بانک مرکزی در سال 1356، میزان تولید ناخالص داخلی (به قیمت‌های ثابت سال 83)، 119 هزار میلیارد تومان بوده است که این رقم در سال 1393 به 203 هزار میلیارد تومان رسیده است. در واقع، اندازه اقتصاد ایران

طی این سال‌ها 7/1 برابر شده است.^[22] در دوره بین سال‌های 1342 تا 1356 تولید ناخالص ملی کشور رشد شایانی داشت؛ اما این رشد به طور یکسان شامل همه آحاد ملت نمی‌شد و ثروتمندان را بیش از طبقات متوسط و پایین، یا مناطق مرکزی کشور به خصوص تهران را بیشتر از استان‌های دیگر برخوردار می‌ساخت.^[23] ویلیام سولیوان سفیر آمریکا می‌نویسد: «در سال 1355 تولید متوسط روزانه نفت در ایران، در حد 5.8 میلیون بشکه بود که 800 هزار بشکه مصرف داخلی و 5 میلیون بشکه در بازارهای جهان به فروش می‌رسید. در این سال، درآمدی که از این طریق نصیب ایران شد، قریب 24 میلیارد دلار بود که می‌توانست یکی از بزرگ‌ترین عوامل توسعه اقتصادی و اجتماعی در ایران باشد».^[24]

افزایش «صادرات غیرنفتی» به عنوان یک شاخص مثبت در اقتصاد کلان، به دلیل فقدان برنامه‌ریزی مناسب گاه باعث بالا رفتن قیمت عمده اقلام صادراتی برای مصرف‌کننده داخلی شده است؛ اما علامت بسیار امیدوارکننده‌ای برای رشد و استقلال اقتصادی کشور است. در سال‌های 1356 و 1357 صادرات غیرنفتی ایران، تنها درصد اندکی از سهم صادرات ایران را تشکیل می‌داد؛ اما در سال‌های اخیر، صادرات غیرنفتی رشد بی‌سابقه‌ای داشته است؛ به گونه‌ای که در سال 1395 به 44 میلیارد دلار رسید و در این سال، صادرات غیرنفتی 54/3 درصد افزایش نشان می‌دهد.^[25]

بر اساس آمار موجود، تنها در نیمه نخست دهه 1350 سالانه بیش از یک میلیارد دلار، هزینه واردات محصولات کشاورزی شده بود؛^[26] اما امروزه نه تنها تمامی کالاهای اساسی کشور و محصولات کشاورزی در داخل تولید می‌شود و وابستگی به خارج از کشور تا حد چشم‌گیری برطرف شده، بلکه در محصولات استراتژیکی مانند «گندم»، به خودکفایی کامل رسیده و در «بنزین» در مرز خودکفایی هستیم.

در زمینه «صنعت برق»، به عنوان یکی از شاخص‌های مهم توسعه اقتصادی و اجتماعی هر کشور، تا سال 1357 تعداد 38 نیروگاه آبی با ظرفیت 7024 مگاوات تأسیس شده بود؛ حال آن‌که فقط تا سال 1377، 122 نیروگاه با ظرفیت 176/35 مگاوات راه‌اندازی شد.^[27] در «صنایع کشاورزی»، هم‌اکنون تراکتورهای ساخت ایران به بیش از 30 کشور جهان صادر می‌شود و در صنایع «نفت و گاز» نیز پروژه صددرصد ایرانی فاز یک منطقه عسلویه به عنوان بزرگ‌ترین پروژه نفت و گاز کشور در آبان 1383 به بهره‌برداری رسید که با بهره‌برداری فازهای دیگر آن در سال‌های اخیر، سالانه افزون بر یک میلیارد دلار درآمد نصیب کشور شده است.^[28]

ب) صنعت فولاد

فولاد محصولی راهبردی است و در جهان به عنوان صنعت مادر شناخته می‌شود. بر طبق آمار انجمن جهانی فولاد، کمتر از ۷۰ کشور در زمینه تولید فولاد فعال هستند و کشورهای بی‌بهره از این صنعت یا باید از پیشرفت خود چشم‌پوشی کنند و یا باید به کشورهای تولیدکننده وابسته شوند. افزایش قابل توجه تولید فولاد از نیم میلیون تن قبل از انقلاب به 38 میلیون تن در سال، ایران در جایگاه سیزدهم تولید فولاد جهان قرار دارد. پس از انقلاب اسلامی، تولید فولاد در ایران ۱۸ برابر متوسط جهانی بوده است که جهش شگفت‌انگیزی را در تولید این محصول راهبردی نشان می‌دهد.^[29]

ج) تولید آلومینیوم

آلومینیوم کاربردی‌ترین فلز بعد از آهن است و تقریباً در تمامی بخش‌های صنعت اهمیت دارد. آلومینیوم در حمل و نقل، بسته‌بندی، ساختمان، تولید وسایل برقی، و خطوط انتقال الکتریکی، کاربرد فراوانی دارد و از اهمیت بالایی برخوردار می‌باشد. ایران در سال ۲۰۱۴ در جایگاه نوزدهم تولید آلومینیوم جهان قرار داشته است.^[30]

نویسنده: حجت‌الاسلام والمسلمین علیرضا انصاری*

- [1]. <http://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=2770>
- [2]. امام خمینی، صحیفه نور، ج 6، ص 220.
- [3]. <https://tejaratnews.com/%D8%B1>
- [4]. امام خمینی، صحیفه نور، ج 20، ص 129.
- [5]. همان.
- [6]. <http://fajre33.mihanblog.com/post/17>
- [7]. <https://donya-e-eqtasad.com>
- [8]. پایگاه اطلاع‌رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت‌الله‌العظمی سیدعلی خامنه‌ای (مدظله‌العالی).
- [9]. <http://basirat.ir/>
- [10]. پرواند آبراهامیان، تاریخ ایران مدرن، ترجمه محمدابراهیم فتاحی، ص 252.
- [11]. جان فوران، مقاومت شکننده، ترجمه تدین، ص 349.
- [12]. روزنامه کیهان، 14 بهمن 1396 کد خبر 125385.
- [13]. <https://www.mashreghnews.ir/news/829965>
- [14]. <https://www.fardanews.com/fa/news/781874/%DA%AF%D9>
- [15]. معاونت فرهنگی ستاد مشترک سپاه، 92 دستاورد انقلاب اسلامی، ص 274 - 276.
- [16]. باشگاه خبرنگاران جوان، تاریخ دسترسی: ۲۲/۱۱/۱۳۹۴، «مقایسه رشد اقتصادی قبل و بعد از انقلاب»، نشانی: www.yjc.ir
- [17]. شبکه اطلاع‌رسانی راه دانا، تاریخ دسترسی: 1395/16/11، شناسه خبر: 1027475، «مقایسه وضعیت بهداشت و درمان قبل و بعد از انقلاب اسلامی»، نشانی: www.dana.ir
- [18]. <https://www.farsnews.com/news/13961120001214>
- [19]. <http://mazanddanab.ir/?app=content&catid>
- [20]. <https://www.yjc.ir/fa/news/6431827>
- [21]. <https://fotrosnet.blog.ir/1393/11>
- [22]. خبرگزاری تابناک، تاریخ دسترسی: ۱۷/۱۱/۱۳۹۵، کد خبر: ۶۶۳۸۵۴، نشانی: www.tabnak.ir
- [23]. پرواند آبراهامیان، ایران بین دو انقلاب؛ از مشروطه تا انقلاب اسلامی، ص 411.
- [24]. <http://www.magiran.com/npview.asp?ID=1822397>.
- [25]. پایگاه اینترنتی ایپفون؛ انجمن تجارت بین‌الملل، تاریخ دسترسی: 9/1/1396، نشانی: www.ibfon.org؛ خبرگزاری ایسنا، تاریخ دسترسی: ۲۸/۱/۱۳۹۶، «آمار مقایسه‌ای واردات و صادرات در دولت‌های دهم و یازدهم»، نشانی: www.isna.ir

[26]. پرواند آبراهامیان، *ایران بین دو انقلاب؛ از مشروطه تا انقلاب اسلامی*، ص 410.

[27]. معاونت فرهنگی ستاد مشترک سپاه، *92 دستاورد انقلاب اسلامی*، ص 291.

[28]. همان، ص 274-276.

[29]. همان، ص 39.

[30]. همان، ص 41.

*_محقق و نویسنده.

کلیه حقوق برای خبرگزاری حوزه محفوظ می باشد

چاپ خبر